

Tussen Hellebrug en Herenbossen ›
Terug naar de oorsprong
In het meest stroomafwaartse stuk van het Sigmaplanproject Vallei van de Grote Nete herstellen we de beemden in de vallei. In 2024–2025 maken we werk van de inrichting van het gebied tussen Lodijkbrug (Heist-op-den-Berg) en Herenbossen (Heist-op-den-Berg/ Hulshout) en onder Herenbossen, de regio van de Steenkensbeek. Deze werken omvatten onder andere de plaatsing van twee rivierdrempels en de aanleg van compartimenteringsdijken.

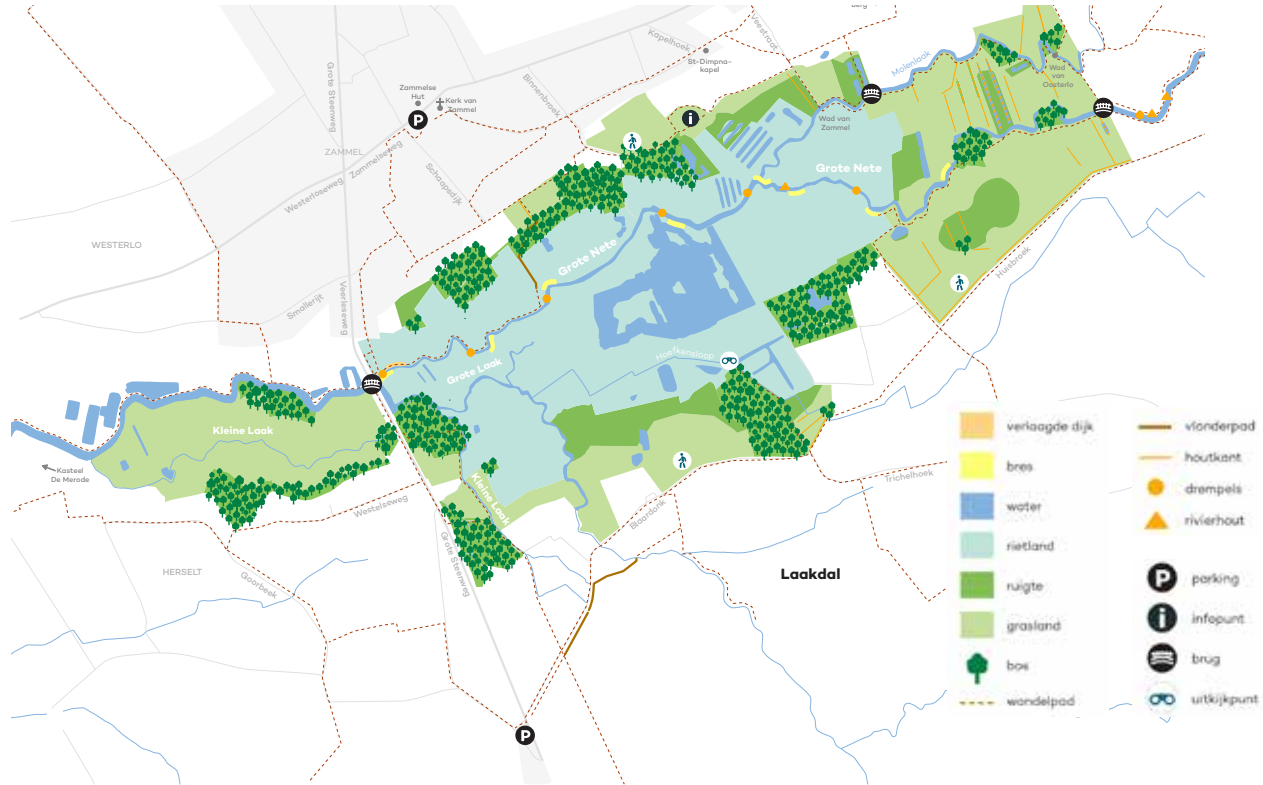
Ter Borcht-de Merode ›
Waterveiligheid, landbouw en recreatie
In Ter Borcht-de Merode in Hulshout en Westerlo staat de bescherming tegen overstromingen en het natuurbehoud in de natuurreservaten centraal. Het gaat hier om drie gecontroleerde waterbuffergebieden. Eerst bouwen we een dwarsdijk in de vallei om het water ter plaatse te houden. In de dijk van de Grote Nete maken we in- en uitlaatbressen om verdroging tegen te gaan. Ook komen er dijkafschuiningen en dijkverleggingen, waardoor je kleine moeraszones krijgt, de vallei ‘natuurlijker’ kan functioneren en vissen meer bewegingsruimte krijgen. Ook de aantakking van twee oude meanders zit in de pijplijn.

Grote Laak: saneren, samen met de natuur

In het LIFE-project NARMENA zochten zeven partners, onder leiding van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), naar oplossingen voor historische metaalverontreiniging in de waterbodem van de Grote Laak. We werken mee aan natuurgebaseerde saneringsmethodes, waarbij de vervuiling gefixeerd of geïmmobiliseerd wordt door vernatting. De Grote Laak ontspringt in Leopoldsburg. Deze zijbeek heeft een lengte van 29,7 km en mondt via het Zammelsbroek in Laakdal uit in de Grote Nete. Het LIFE-project NARMENA loopt parallel met het project van het Sigmaplan. Beide worden op elkaar afgestemd, voor een maximale win-win. Meer info? Check ovam.vlaanderen.be/grote-laak.

Zammelsbroek

◀ Zammelsbroek Een landschap vol variatie

Op het grondgebied van Geel, Herselt en Laakdal ligt het drassige natuurgebied Zammelsbroek, zo’n 200 hectare groot. Hier geven we een injectie aan waardevolle natuur én beschermen we de omgeving tegen wateroverlast. Er komt nuttige en prachtige natuur tot stand, in de vorm van wetlands: open water met rietland en natte graslanden. Nuttig, omdat wetlands werken als een spons. Ze houden overtollig regenwater vast in natte periodes en geven het vertraagd weer af in droge periodes. Prachtig, omdat tal van planten en dieren hier hun stekje zullen vinden. Het herstel van de winterbedding en het opnieuw verbinden van de Grote Nete met haar zijwaterlopen verhoogt de natuurlijke dynamiek van de rivier. Drempels in de bedding van de rivier zorgen bij lage afvoeren voor hogere waterstanden in de rivier en hogere grondwaterstanden in de vallei.

Projectnaam	Oppervlakte/ volume	Gemeente	Duurtijd	Ingrep
Tussen Hellebrug en Herenbossen	650 hectare	Nijlen, Herenthout, Heist-op-den-Berg en Hulshout	2016-2026	- Herstel van winterbedding - Wetland
Ter Borcht-de Merode	540 miljoen liter	Hulshout, Westerlo en Herselt	2006-2026	Gecontroleerde waterbuffergebieden
Zammelsbroek	200 hectare	Geel, Laakdal en Herselt	2006-2026	- Herstel van winterbedding - Wetland

www.sigmaplan.be

Vlaanderen
verbeeldt werkt

De Vlaamse
Waterweg

BLUE DEAL
De vijf tegen Brugge en waterbeheer

Gefinancierd door de Europese Unie
NextGenerationEU

DE VLAAMSE
VEERKRACHT

AGENTSCHAP
NATUUR & BOS

sigmaplan

Vallei van de Grote Nete

Het Sigmaplan beschermt Vlaanderen tegen overstromingen en geeft de rivier-natuur een boost.

Locatie

Hulshout, Westerlo, Herselt, Nijlen, Herenthout, Heist-op-den-Berg, Hulshout, Geel en Laakdal

Oppervlakte: 850 hectare (exclusief waterbuffergebied Ter Borcht-de Merode)

Rivier: Grote Nete

Ingrep

- Herstel van winterbedding
- Drempels verhogen het grondwaterpeil
- Een open verbinding tussen de zijwaterlopen en de Grote Nete
- Gecontroleerde waterbuffergebieden

Waarom?

- Meer overstromingsruimte
- Verhoging grondwaterpeil om verdroging vallei tegen te gaan
- Herstel open verbinding met zijwaterlopen voorkomt wateroverlast
- Meer natte natuur (wetlands)

De Grote Nete maakt deel uit van het Scheldebekken en staat bijgevolg onder invloed van de getijden. Twee keer per maand is het springtij en dan bereikt het water een hogere stand. Combineer dat met een noordwesterstorm op de Noordzee en het water zwelt enorm aan. We spreken dan van stormtij. De stormvloedramp van 1976 is hier een bekend voorbeeld van. Die richtte zware schade aan in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen. Daarom besliste de overheid dat er betere bescherming nodig was. Die kwam er in de vorm van het Sigmaplan, een groot-schalig project dat de waterveiligheid moet garanderen. In 2005 kwam er een geactualiseerd Sigmaplan. Bescherming tegen overstromingen blijft het doel. Maar tegelijk zal de Vlaamse overheid de natuur langs de rivier herstellen (om Europese natuurdoelen te halen) en verder ontwikkelen.

Vallei van de Grote Nete

Het Sigmaplanproject bestaat uit drie deelgebieden: Tussen Hellebrug en Herenbossen, Ter Borcht-de Merode en het Zammelsbroek. In Tussen Hellebrug en Herenbossen en het Zammelsbroek ligt de klemtoon op natuurherstel, in Ter Borcht-de Merode op natuurbehoud en waterbeheersing. Via verschillende maatregelen krijgt de rivier opnieuw meer overstromingsruimte. Tegelijk wordt de verdroging van de vallei aangepakt. Het doel? Minder overstromingen, meer waardevolle natte natuur én tal van wandel- en fietsmogelijkheden.

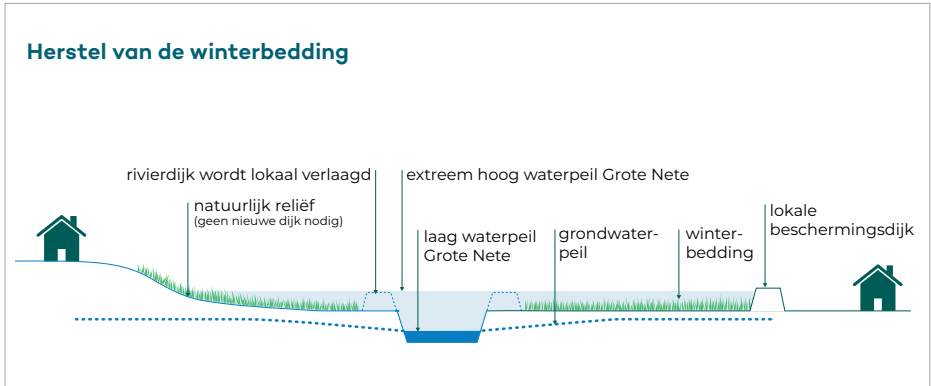
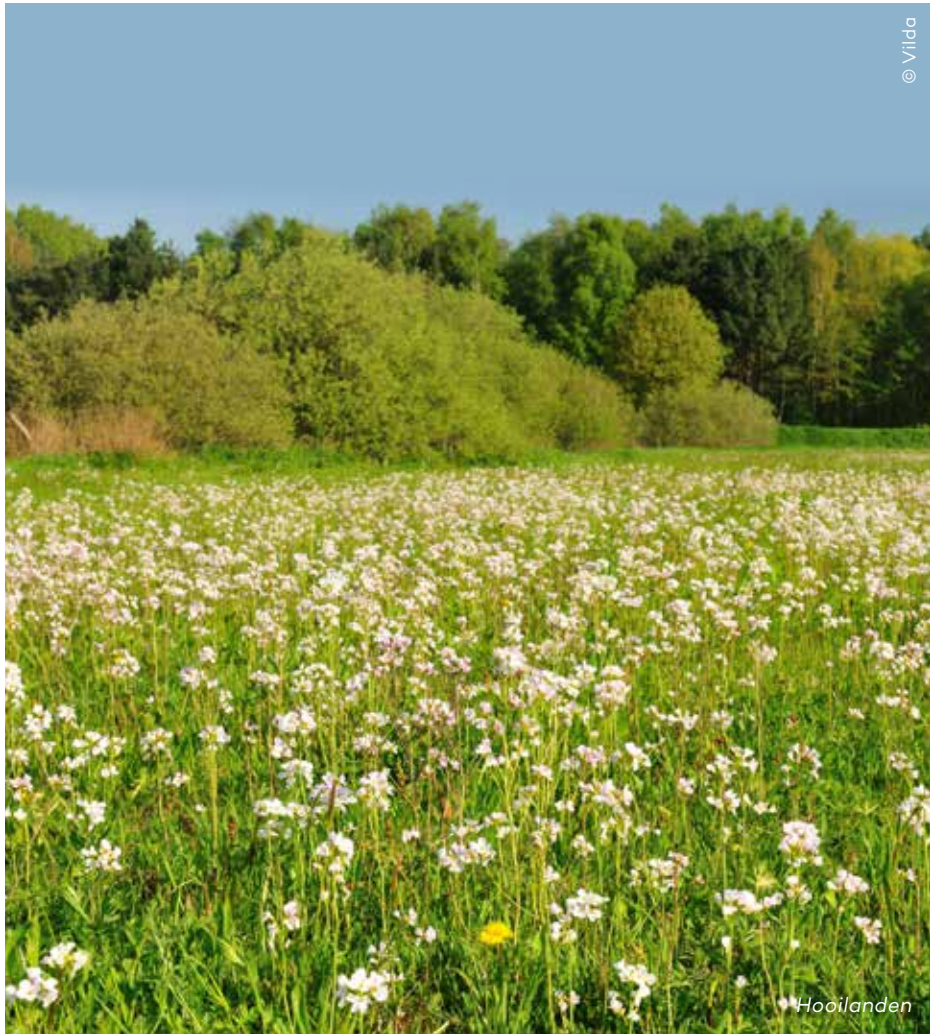
Wat zijn de ingrepen?

Met het Sigmaplanproject Vallei van de Grote Nete creëren we over een afstand van 30 kilometer langs de Grote Nete natuur- en waterbuffergebieden. Via verschillende maatregelen krijgt de rivier opnieuw meer overstromingsruimte, herstellen we de riviernatuur en pakken we de verdroging van de vallei aan. Extra veiligheid gaat zo hand in hand met unieke natuur en nieuwe mogelijkheden om je te ontspannen.

Herstel winterbedding

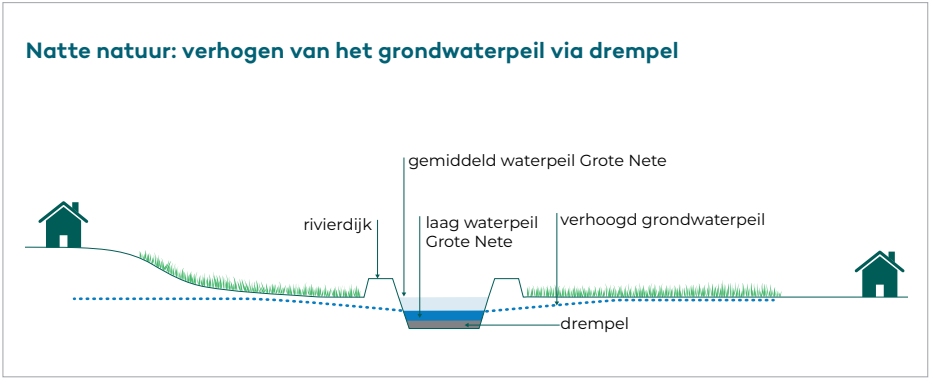
We herstellen de natuurlijke winterbedding. Dat is het deel van de rivier dat doorgaans in de winter onder water komt te staan en dus zorgt voor meer overstromingsruimte. Door het verlagen van bepaalde dijken kan de rivier er veilig overstromen. Tegelijk beschermen het natuurlijke reliëf of de lokale dijken de bewoners in het achterland. Vaak volstaat het om een bestaande weg of bestaand pad beperkt op te hogen. Het water blijft in de winterbedding tot het op natuurlijke wijze terug naar de rivier stroomt, in de grond dringt of verdampst. In het open landschap ontwikkelt zich langzaam een gevarieerd lappendeken van moeras, brede rietkragen, natte ruigtes en overstromingsgraslanden.

Waar? Tussen Hellebrug en Herenbossen, Zammelsbroek

Verhoging grondwaterpeil

Op de bodem van de Grote Nete brengen we op bepaalde plaatsen drempels aan om het grondwaterpeil te verhogen. Zo kan er ook in droge periodes natte riviernatuur groeien. Vergroten deze drempels dan niet het risico op overstroming? Nee: ze hebben enkel invloed op de rivier als het water laag staat. Als het water hoog staat, komt het sowieso boven de drempels uit.

Gecontroleerde waterbuffergebieden

Bij hoge waterstanden stroomt het water over een plaatselijk verlaagde overlooppdijk het buffergebied binnen. Daar wordt het door dwarsdijken vastgehouden. Lokale dijken en het natuurlijke reliëf van de vallei behoeden de buurtbewoners voor wateroverlast. Via een uitwateringsconstructie stromen de buffergebieden weer leeg.

Waar? Ter Borcht-de Merode

Herstel open verbinding met zijwaterlopen

In het verleden werd de Grote Nete in de hele vallei ingedijkt. Daardoor gingen de open verbindingen tussen de rivier zelf en haar zijwaterlopen verloren. Dat veroorzaakt plaatselijk wateroverlast en belemmert het natuurlijk functioneren van de vallei. Door bepaalde dijken weg te nemen, herstellen we de verbindingen tussen de Grote Nete en haar zijwaterlopen. Zo komen de beken weer in rechtstreeks contact met

de Grote Nete, met minder wateroverlast tot gevolg.

Bij hoge waterstanden op die zijwaterlopen kan het overtollige water immers terecht in de Grote Nete, die het dan verder afvoert. Ook het ecosysteem van de beken herstelt zich op die manier. Vissen en andere organismen kunnen opnieuw vrij bewegen tussen de verschillende waterlopen.

Waar? Tussen Hellebrug en Herenbossen, Zammelsbroek

Oog voor (Europees beschermd) natuur

Dankzij het Sigmaplanproject ontstaat 850 hectare nieuwe – natte – natuur met moeras, open water, brede rietkragen, broekbossen, dottergraslanden en bloemrijke hooilanden. Zeldzame vogelsoorten zoals de roerdomp, de kwartelkoning, de ijsvogel en het porseleinhoen zullen zich hier thuis voelen. Vissen als de zeldzame rivierdonderpad en de beekprik genieten van de open verbindingen tussen de Grote Nete en haar zijrivieren. De natte natuur heeft bovendien

een belangrijke veiligheidsfunctie; ze houdt het water bij hevige regenval in het gebied vast zoals een spons. In droge periodes geeft ze het water ook trager af, waardoor de omliggende begroeiing minder snel verdroogt. Dat maakt deze riviernatuur erg nuttig in de strijd tegen de klimaatverandering. Bovendien houdt deze natte natuur CO₂ vast. Deze herstelmaatregelen passen binnen het Blue Deal-programma van de Vlaamse Regering om droogte en wateroverlast te bestrijden.